

Arkivnr: 2014/927-8
Saksbehandlar: Ingvar Skeie

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkesutvalet		24.02.2016
Fylkestinget		08.03.2016

Finansforvaltninga i 2015

Samandrag

I saka vert det gjeve oversyn over fylkeskommunen si lånegjeld, vurdert opp mot krava i finansreglementet. Vidare finn ein oversyn over bankinnskot og omtale av renteinntekter og -utgifter.

Fylkeskommunen si lånegjeld auka med 787,5 mill. kr i 2015 og har passert 8,9 mrd. kr. Renta er bunden på 52,4 % av låneporteføljen. Fylkeskommunen er dermed lite utsett for renteendringar på kort sikt.

Forslag til innstilling

Fylkestinget tek rapporten om finansforvaltninga i 2015 til orientering.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
fylkesdirektør økonomi og organisasjon

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Vedlegg

1 Rapport frå BCM

Fylkesrådmannen, 09.02.2016**Lånegjeld**

Fylkeskommunen er inne i ein periode med høge investeringar og kraftig vekst i lånegjelda. Følgjande oversyn viser korleis gjelda har utvikla seg i 2015:

(Beløp i tabellane oppgitt i kr 1 000)

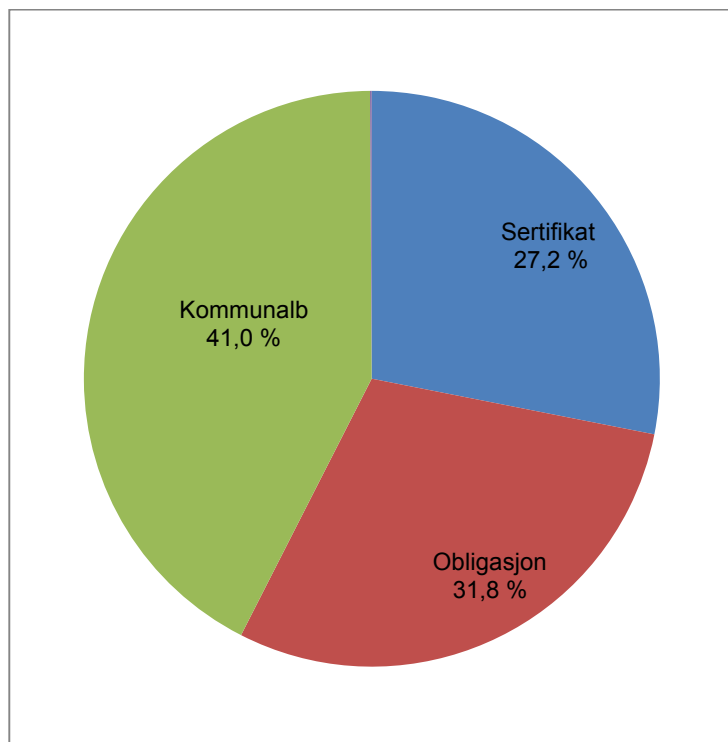
	Fylkeskassen	Bompengeprosjekt
Lånesaldo 1. januar	8 129 145	211 000
Nye låneopptak i 2015	1 117 550	
Avdrag	330 004	8 000
Lånesaldo 31. desember	8 916 691	203 000

Pr. 31.12.2015 består fylkeskommunen sin låneportefølje av 26 lån på til saman vel 8,9 milliardar kr. Gjelda har auka med 787,5 mill. kr i 2015.

Låna fordeler seg slik på långjevarar:

	Tal lån	Beløp	Andel
Sertifikatlån	7	2 423 000	27,2 %
Obligasjonslån	7	2 835 000	31,8 %
Kommunalbanken	12	3 658 691	41,0 %
Totalt	26	8 916 691	100,0 %

Sertifikatlån og obligasjonslån er lån direkte i marknaden, der bankane berre opptrer som mellommenn. Sertifikatlån har løpetid på inntil 1 år, medan obligasjonslån har løpetid på over 1 år.

Fylkeskommunen har teke på seg oppgåva som "bompengeselskap" for tre vegprosjekt: E39 over Stord / Fv.545, E134 Åkrafjorden og Årsnes ferjekai. Til dei to sistnemnde prosjekta har ein lån på 203 mill. kr.

Forvaltning av gjeldsporteføljen

I finansreglementet er det sagt at "Låneporteføljen skal vera diversifisert med omsyn til løpetid og rentebinding." Det er vidare bestemt at "halvparten av lånegjelda bør som hovudregel ha fast rente. Andelen fast rente kan likevel variera mellom 40 % og 60 % ut frå om ein finn vilkåra for binding gunstige eller ikkje."

Tabellen nedanfor gjev oversyn over fordelinga mellom fast og flytande rente. Ein har sett grensa ved 1 år, slik at berre lån som har meir enn 1 år igjen av bindingstida er definerte som fastrentelån.

	31. des. 2014			31. des. 2015		
	Lånesaldo	Andel	Rente	Lånesaldo	Andel	Rente
Lån med fast rente	4 556 000	56,0 %	3,32 %	4 676 000	52,4 %	2,90 %
Lån med flytande rente	3 573 145	44,0 %	2,16 %	4 240 691	47,6 %	2,16 %
Totale lån	8 129 145	100,0 %	2,81 %	8 916 691	100,0 %	2,54 %

Av tabellen går det fram at 52,4 % av gjelda har fast rente.

6 lån på til saman 2 035 mill. kr er tekne opp med fast rente. I tillegg har ein inngått rentebytteavtalar¹, som sikrar renta for lån som er tekne opp med flytande rente.

Gjennomsnittleg rentesats for heile låneporteføljen var 2,54 % pr. 31 desember, som er 0,27 % lågare enn ved førre årsskifte.

Utviklinga i marknadsrenter

Norges Bank sette ned styringsrenta to gonger i 2015. Ved utgangen av året var styringsrenta 0,75 %. Marknadsrenta (NIBOR) svinga ein del, men tendensen var fallande gjennom året. På den andre sida såg ein at kredittpåslaget for kommunar auka ein god del i 2. halvår. Dette gjer at det er usikkert om renta fylkeskommunen betaler vil gå ytterlegare ned framover.

Det er venta at rentenivået vil bli liggjande på eit svært lågt nivå dei komande 2-3 åra. Dei største moglegheitene for innsparingar er når fastrenteavtalar går ut, og ein kan binde renta for ein ny periode på lågare nivå enn ein har i dag.

Renteregulering

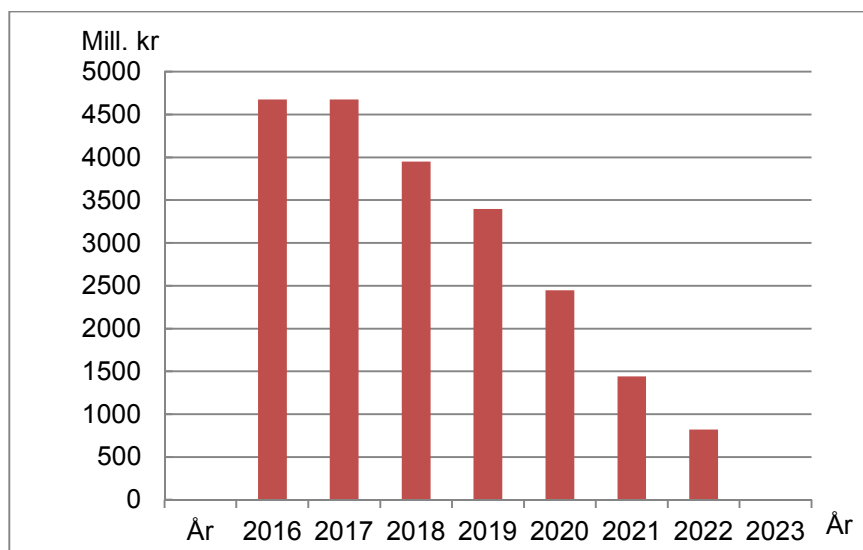
Gjennomsnittleg bindingstid på renta skal i følgje reglementet vere minimum 1 år og maksimum 4 år. Ved årsskiftet var gjennomsnittleg rentebindingstid 2,2 år.

Oppstillinga på neste side viser kor stor del av låneporteføljen som har renteregulering kvart år. 47,6 % av porteføljen vil få regulert renta i løpet av 2015. I løpet av dei 3 næraste åra vil knapt 62 % av dagens låneportefølje få fastsett ny rente.

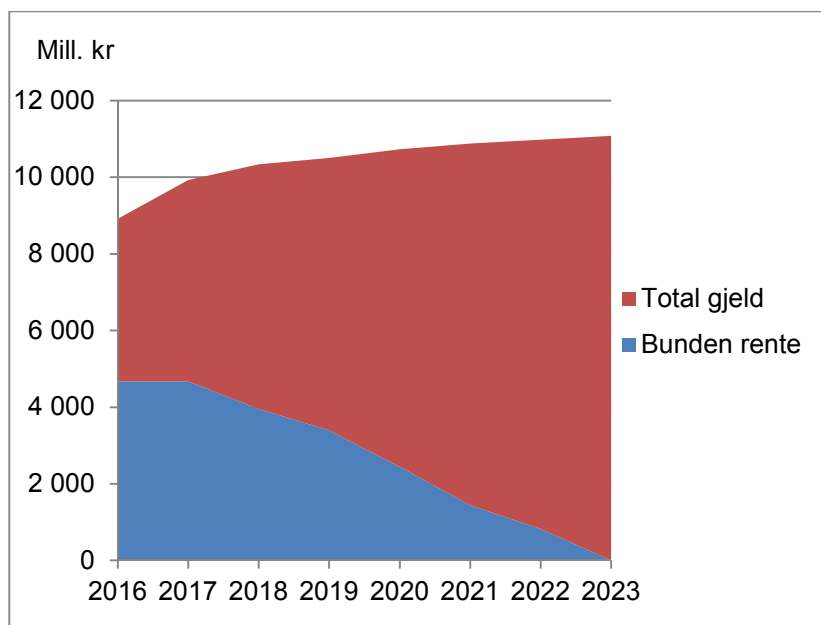
¹ Ved å nytte rentebytteavtalar kan ein endre samansetjinga mellom fast og flytande rente på låneportefølgjen, utan å endre vilkåra for dei einskilde låna. Om ein t.d. har eit lån på 300 mill. kr med flytande rente, kan ein inngå avtale med ein bank om å motta flytande rente av 300 mill. kr og betale fast rente av same beløpet. Fylkeskommunen vil etter dette både betale og motta flytande rente av 300 mill. kr, og endar opp med netto å betale fast rente av lånesummen.

År	Beløp	Tal lån	Andel
2016	4 240 691	12	47,6 %
2017	725 000	2	8,1 %
2018	555 000	2	6,2 %
2019	951 000	3	10,7 %
2020	1 005 000	3	11,3 %
2021	620 000	2	7,0 %
2022	820 000	2	9,2 %
Total	8 916 691	26	100,0 %

Diagrammet nedanfor illustrerer kor langt framover dagens rentebindingsavtalar strekkjer seg. Ved inngangen til 2016 har ein fast rente på 4 676 mill. kr av låneporteføljen. To til tre rentebindingsavtalar går ut kvart år. Den siste avtalen går ut i 2022.

Neste graf illustrerer korleis fastrenteavtalar går ut, samstundes som total lånegjeld er venta å auke. Dei 2-3 næraste åra er ein rimeleg godt sikra mot renteoppgang. Men marknadsrenta slår inn på alle nye lån som skal takast opp, og etter kvart på eksisterande lån når rentebindinga går ut.

Løpetid

For å redusere refinansieringsrisikoen, skal låneporteføljen være diversifisert med omsyn til løpetid. Einskildlån skal aldri utgjere meir enn 20 % av den samla gjeldsporteføljen.

Tabellen nedanfor gjev oversyn over kor stor del av låneporteføljen som må refinansierast kvart år.

År	Beløp	Tal lån	Andel
2016	3 633 000	10	40,7 %
2017	725 000	2	8,1 %
2018	555 000	2	6,2 %
2019	730 000	2	8,2 %
2020	1 005 000	3	11,3 %
2021	608 000	2	6,8 %
2022	813 300	2	9,1 %
2023-	847 391	3	9,5 %
Total	8 916 691	26	100,0 %

Fylkeskommunen hadde ved årsskiftet 7 sertifikatlån. Desse har løpetider på 3 eller 12 månader. Obligasjonslåna har løpetider på 2 – 7 år. Kommunalbanklåna har løpetider på 10 år eller meir. Eit måltal på dette er gjennomsnittleg kredittbinding, som no er 3,4 år. Det vil seie at det i gjennomsnitt tek 3,4 år før låna i porteføljen må refinansierast.

Det har i det siste vorte sett fokus på at kommunesektoren i stor grad har finansiert langsiktige investeringar med kortsiktige lån, og at dette kan utgjere ein risiko når låna skal refinansierast. Frå bankane har det vorte hevda at risikoen ved refinansiering er liten. Sjølv om det historisk ikkje har vore nemnande problem for kommunar å rå refinansiert lån, kan dette endre seg når summen av lån aukar så sterkt som ein har sett dei siste åra.

I fylkeskommunen sin låneportefølje hadde ein ved årsskiftet 4 sertifikatlån med 3 månaders løpetid og 3 lån med 12 månaders løpetid. For 3 av låna med kortast løpetid har ein inngått «rulleringsavtale» med DNB. Dvs. at banken har teke på seg å fornye låna ved kvart forfall, vanlegvis over ein periode på 3 år. I denne perioden kan ein vere rimeleg trygg på at låna vil bli refinansierte.

Fylkesrådmannen ser ikkje behov for å gjere store endringar i samansetjinga av fylkeskommunen sin låneportefølje. Men det kan vere på sin plass å ha noko større fokus på refinansieringsrisiko.

Bankinnskot

Ein kan gje følgjande oversyn over innskot og plasseringar pr. 31. desember:

	2014	2015
Ordinære bankinnskot	656 557	783 401
Skattetrekksmidler	105 616	113 016
Bankinnskot "øyremerkte" midlar	490 732	503 369
Bankkonti bompengeprojekt	177 795	171 104
Sum bankinnskot	1 430 700	1 570 890
Kassabeholdningar	21 288	21 512
Sum bankinnskot og kassabeholdn.	1 451 988	1 592 402

Pr. 31. desember hadde fylkeskommunen 1 592 mill. kr i innskot og kontantar. Dette er ein auke på 140 mill. frå førre årsskifte.

Ein viktig grunn til at fylkeskommunen har relativt mykje midlar inneståande på bankkonti er det som er kalla "øyremerkte" midlar i tabellen over. Dette gjeld spelemidlar, kulturhusmidlar, den kulturelle skulesekken og ulike tilskot til regional utvikling. Renta på desse kontoane vert godskriva dei respektive føremåla.

I perioden 2012-2015 har fylkeskommunen hatt ein gunstig bankavtale, der innskotsrenta har vore høgare enn den flytande lånerenta. Som følgje av dette har ein vore tidleg ute med låneopptak og ein har ikkje funne grunn til å plassere ledige midlar utanom konsernkontoen.

Renteinntekter og -utgifter

	Rekn. 2014	Rekn. 2015	Bud. 2015
Gebyr, kursdifferansar, morarenter	1 541	1 875	
Renter på lån	162 866	165 493	
Rentebytteavtalar (netto)	64 104	60 250	
Sum utgifter	228 511	227 618	240 400
Rentekompensasjon	32 652	31 084	30 500
Renter av bankinnskot	34 044	30 429	17 750
Renter av utlån m.m.	8 682	8 234	8 000
Utbytte	1 377	500	1 000
Sum inntekter	76 755	70 247	57 250
Netto renteutgifter	151 756	157 371	183 150
Renteinnt. på spelemidlar/regionalmidl. etc.	15 894	13 410	

Brutto renteutgifter var 227,6 mill. kr i 2015. Dette er knapt 1 mill. kr lågare enn i 2014. Nedgang i rentenivået har oppvege verknaden av auka gjeld. Renteinntekter og rentekompensasjon utgjorde 70,2 mill. kr, slik at netto utgift på rentekapitlet vart 157,4 mill. kr. Ein har hatt ei innsparing i høve til budsjettet på 25,7 mill. kr.

Som nemnt framfor, er det ulike tilskotsordningar innan kultur og regional utvikling der mottekne midlar vert plasserte på eigne bankkonti, og renteinntektene vert tilført dei aktuelle føremåla. Renteinntekta på desse kontoane utgjorde 13,4 mill. kr.

Renterisiko

Eit viktig spørsmål er korleis fylkeskommunen sine netto renteutgifter vil endre seg ved endringar i rentenivået.

Med dei lån ein hadde ved årsskiftet, vil ein renteauke på 1% medføre auke i renteutgifter på om lag 27 mill. kr første året. Men renter av bankinnskot og utlån og rentekompensasjon vil auke med om lag same summen. Første året vil endringar i det generelle rentenivået gje minimale utslag. Det som eventuelt kan gje avvik frå budsjettet er endringar i kredittpåslaget, som ikkje gjev utslag på inntektssida.

Saksprotokoll i fylkesutvalet - 25.02.2016

Fylkesrådmannen sitt forslag vart samrøystes vedteke som innstilling til fylkestinget.

Innstilling til fylkestinget

Fylkestinget tek rapporten om finansforvaltninga i 2015 til orientering.

Finansrapport Hordaland fylkeskommune

Forvaltning av kommunens gjeldsportefølje og finansieringsavtaler

Rapport 2015 1 januar til 31 desember

Innhold

Side 3: Oppsummering og nøkkeltall
Side 4: Fordeling rentebinding
Side 5: Finansreglementets krav
Side 6: Porteføljens durasjon
Side 7: Utvikling i durasjon
Side 8: Utvikling i gjennomsnittrente
Side 9: Utvikling i lånegjeld
Side 10: Opptak av nye lån i perioden
Side 11: Forfall i perioden
Side 14: Motpartoversikt lån
Side 15: Motpartoversikt rentebytteavtaler
Side 16: Markedskommentar
Side 17: Ordliste og forklaring
Appendiks : Stamdataoversikt

Forbehold

Denne rapporten er utarbeidet av Bergen Capital Management AS (heretter BCM) i samsvar med forskrift om finansforvaltning og reglement for finansforvaltning vedtatt av kommunestyret. Rapporten baserer seg på kilder som vurderes som pålitelige, men BCM garanterer ikke at informasjonen i rapporten er presis eller fullstendig. Uttalelsene i rapporten reflekterer oppfatninger på det tidspunkt rapporten ble utarbeidet, og BCM forbeholder seg retten til å endre oppfatninger uten varsel.

Denne rapporten skal ikke forstås som et tilbud eller anbefaling om kjøp eller salg av finansielle instrumenter. BCM påtar seg intet ansvar for verken direkte eller indirekte tap eller utgifter som skyldes forståelsen av og/eller bruken av denne rapporten. Denne rapporten er kun ment å være til bruk for våre klienter, ikke for offentlig publisering eller distribusjon, men BCM tar dog ingen forbehold om klienters eventuelle offentliggjøring. Ansatte i BCM kan eie verdipapirer i selskaper som er omtalt i rapporten, og kan kjøpe eller selge slike verdipapirer.

Rapporten er utarbeidet på et gitt tidspunkt, verdiendringene kan være store i låne- og verdipapirmarkedet slik at endelig resultat vil kunne avvike, det er brukt beste anslag på gitte tidspunkt som markedspriser i rapporten. Historisk resultat i porteføljer forvaltet av BCM er ingen garanti for fremtidig resultat. Fremtidig resultat vil blant annet avhenge av markedsutviklingen, forvalters dyktighet, porteføljens risiko, samt kostnader ved forvaltning.

Rapporten inneholder kun gjeld som er forvaltet av BCM. Rapporten er utarbeidet på basis av opplysninger fra långivere og kommunen, BCM kan ikke ta ansvar for riktigheten av denne informasjonen oppgitt fra tredjeparter. Ved reproduksjon eller annen bruk av rapporten bør rapporten i sin helhet vedlegges. Rapporten gir et øyeblikksbilde på rapporteringstidspunkt, slik at porteføljens sammensetning og risiko p.t. kan være høyere eller lavere.

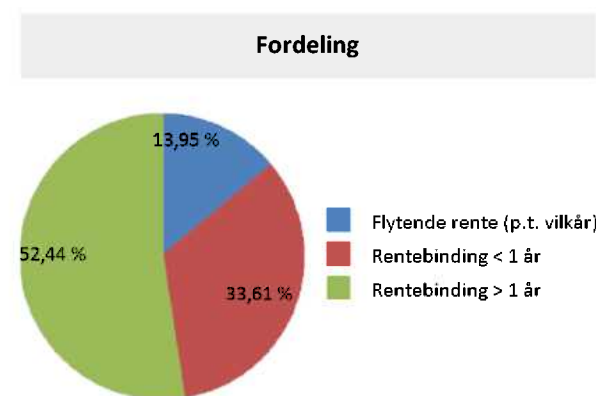
BCM vil sjekke av status mot Kundens finansreglement ved rapportering. Men BCM oppfordrer Kunden til å foreta nødvendige kontroller, da det er Kunden selv de facto som er ansvarlig for at gjeldsporteføljen er i henhold til vedtatt reglement. Dersom BCM ikke mottar innvendinger mot rapporten innen 10 virkedager etter utsendt rapport anses rapporten som korrekt og akseptert av Kunden

Oppsummering og nøkkeltall

Nøkkeltall		Forklaring
Total lånegjeld	Kr. 8 916 691 240	Viser samlet lånegjeld ved utløpet av rapporteringsperioden. Inkluderer startlån i Husbanken, lån i Kommunalbanken, KLP Kommunekreditt og verdipapirmarkedet.
Durasjon	2,08	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige rentebindingstid. Tallet viser hvor lenge renten på sertifikat, lån og obligasjoner i porteføljen er fast, hensyntatt alle kontantstrømmer (rentebetalinger, avdrag og hovedstol). Dersom en låneportefølje uten avdrag og årlige rentebetalinger har durasjon på 1 betyr det at porteføljen i gjennomsnitt har en rentebinding på 12 måneder.
Vektet gjennomsnittrente	2,54%	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige kupongrente, effektiv rente vil avvike noe. Ved sammenligning mot referanserente må det tas hensyn til durasjon og rentesikringsstrategi.
Kapitalbinding	3,37 ÅR	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige kredittbinding. Tallet viser hvor lang tid det i gjennomsnitt tar før renter, avdrag og hovedstol er nedbetalt. Desto høyere tall, desto mindre refinansieringsrisiko har kommunen alt annet like.

Fordeling rentebinding

Fordeling	Saldo	Prosentvis av total
Lån med fast rente:		
Rentebinding > 1 år	4 676 000 000	52,44 %
Rentebinding < 1 år	2 997 000 000	33,61 %
Sum rentebinding	7 673 000 000	86,05 %
Flytende rente (p.t. vilkår)	1 243 691 240	13,95 %
SUM	8 916 691 240	100,00 %

Forklaring

Tabellen over viser fordelingen for gjeldsporteføljen angitt ved bruk av enkel rentebinding. Lån med flytende rente er lån i Husbanken, Kommunalbanken og KLP Kommunekreditt til p.t. vilkår. Lån med p.t. vilkår har 14 dagers rentevarsel og oppsigelsestid, dvs. En rentebinding på $14 / 365 = 0,04$. Lån med nibortilknytning (3 eller 6 MND) er sortert som lån med rentebinding under 1 år.

Forklaring

Figuren over viser grafisk fordeling av gjeldsporteføljen kommunen målt ved bruk av enkel rentebinding.

Finansreglementets krav og strategi

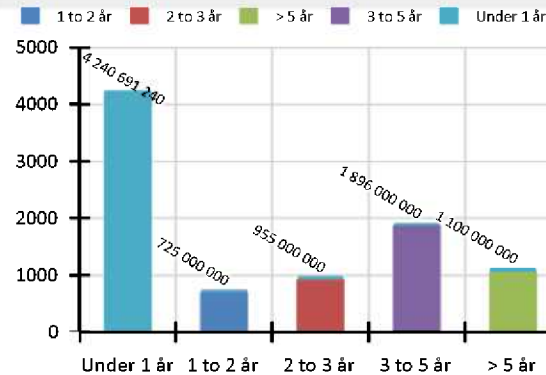
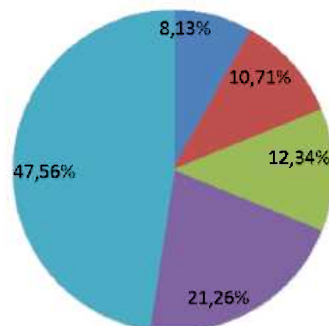
Krav i kommunens reglement	Status	Kommentar
Det enkelte lån kan ikke utgjøre mer enn 20 % av den samlede gjeldsporteføljen	✓ OK	
Fylkeskommunen skal ikke ta valutarisiko	✓ OK	
Halvparten av lånegjelden bør som hovedregel ha fastrente. Andelen fast rente kan likevel variere mellom 40 % og 60 % ut fra om en anser vilkårene for rentebinding som gunstig eller ikke.	✓ OK	
Som hovedregel skal det innhentes konkurrerende tilbud ved låneopptak og refinansieringer	✓ OK	
Gjennomsnittlig bindingstid på renten skal være minimum 1 år og maksimum 4 år	✓ OK	
FRA og rentebytteavtaler skal bare brukes som sikringsinstrument	✓ OK	
Netto utestående sikringsinstrument skal ikke på noe tidspunkt overstige summen av utestående og godkjente plasserings eller finansieringsvolum	✓ OK	

Portføljens durasjon

Durasjonsintervall	Pålydende i NOK	Durasjon	Prosentvis andel av porteføljen	Kommentar
Under 1 år	4 240 691 240	0,23	47,56%	Durasjon brukes ofte for å måle renterisiko. Durasjon gir et uttrykk for hvor følsom markedsverdien på lånene er for en endring i markedsrentene. Man kan se på durasjon som vektet gjennomsnittlig løpetid for et lån eller en plassering. Porteføljens durasjon er i tabellen målt ved slutten av rapporteringsperioden. Ved beregning av durasjon for porteføljen er det antatt at alle lån, sertifikat og obligasjoner er priset til kurs lik 100 %. Durasjons tallet er i tråd med kommunens finansreglement og rentesikringsstrategi, hvor forutsigbarhet i rentekostnadene er et viktig element.
1 til 2 år	725 000 000	1,77	8,13%	
2 til 3 år	955 000 000	2,61	10,71%	
3 til 5 år	1 896 000 000	4,04	21,26%	
> 5 år	1 100 000 000	5,61	12,34%	
SUM	8 916 691 240	2,08	100,00%	

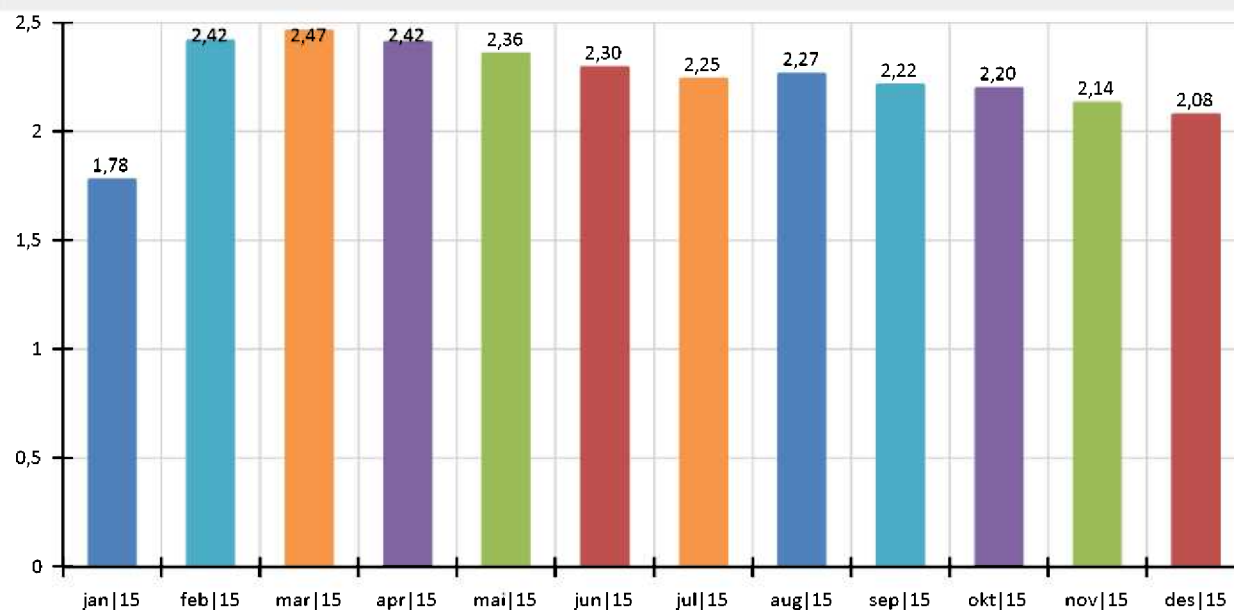
Durasjonsintervall i % av porteføljen

■ 1 to 2 år
 ■ 2 to 3 år
 ■ > 5 år
 ■ 3 to 5 år
 ■ Under 1 år

Utvikling i durasjon

Utvikling i durasjon

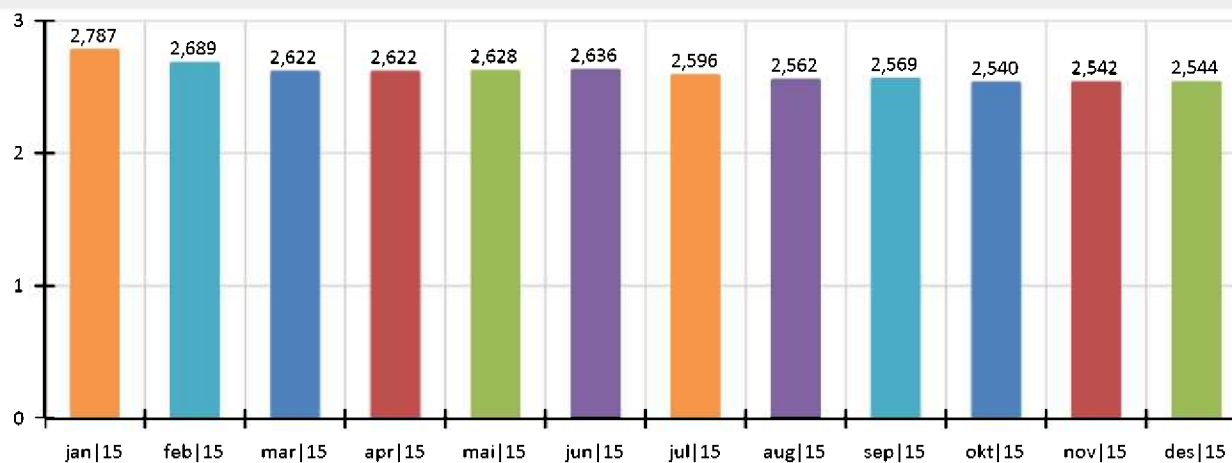

Kommentar

Durasjon er målt ved utløpet av hver måned i rapporteringsperioden.

Utvikling gjennomsnittrente

Utvikling i gjennomsnittrente

Kommentar

Vektet gjennomsnittrente er målt ved utløpet av hver måned i rapporteringsperioden.

Porteføljen og markedsrenter

(Rentene er justert for kredittmargin (påslag), og indikerer derfor faktiske lånerenter for angitt løpetid)

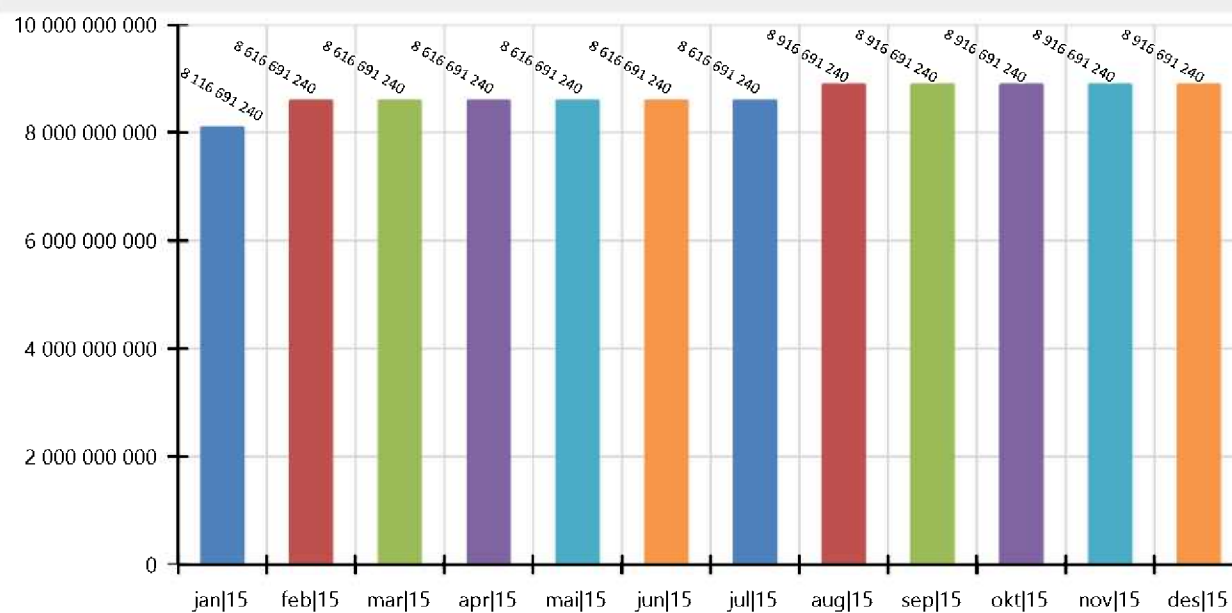
Vektet gjennomsnittrente	P.T.KBN	Norges Bank (foliorenten/styringsrenten)	3 MND	6 MND	12 MND	3 År	5 År
2,54 %	1,65 %	0,75 %	1,45 %	1,45 %	1,50 %	1,60 %	1,75 %

Markedsrenter og porteføljens
betingelser

Ved utløpet av rapporteringsperioden

Utvikling i lånegjeld

Utvikling lånegjeld

Kommentar

Lånegjeld er målt ved utgangen av hver måned i rapporteringsperioden.

Opptak av nye lån i perioden

Ny långiver	Dato	Beløp	Rente	Forfall / renteregulering	Nytt lånenummer	Kommentar
Swedbank FS	12.01.2015	360 000 000	1,210	12.10.2016	NO0010729312	
DNB	30.01.2015	345 000 000	1,410	30.04.2015	NO0010730328	
Danske	12.02.2015	500 000 000	1,800	11.02.2022	NO0010730914	
DNB	16.02.2015	340 000 000	1,480	18.05.2015	NO0010731102	
SEB MB	09.03.2015	335 000 000	1,380	08.06.2015	NO0010732472	
DNB	10.03.2015	441 000 000	1,324	10.03.2016	NO0010732548	
Nordea Mkts	18.03.2015	391 000 000	1,260	18.03.2016	NO0010733124	
DNB	30.03.2015	221 000 000	1,570	30.06.2015	NO0010733900	
DNB	30.04.2015	345 000 000	1,550	30.07.2015	NO0010735293	
DNB	18.05.2015	340 000 000	1,590	18.08.2015	NO0010736655	
DNB	08.06.2015	335 000 000	1,579	08.09.2015	NO0010740137	
DNB	30.06.2015	221 000 000	1,630	30.09.2015	NO0010741408	
DNB	30.07.2015	345 000 000	1,520	30.10.2015	NO0010742448	
DNB	18.08.2015	340 000 000	1,510	18.11.2015	NO0010743271	
DNB	27.08.2015	300 000 000	1,820	27.08.2020	NO0010744303	

Opptak av nye lån i perioden

Ny långiver	Dato	Beløp	Rente	Forfall / renteregulering	Nytt lånenummer	Kommentar
SEB MB	08.09.2015	335 000 000	1,510	08.12.2015	NO0010744949	
DNB	30.09.2015	221 000 000	1,710	30.12.2015	NO0010746712	
DNB	30.10.2015	345 000 000	1,480	29.01.2016	NO0010748700	
Nordea Mkts	30.10.2015	350 000 000	1,455	28.10.2016	NO0010748627	
DNB	18.11.2015	340 000 000	1,500	18.02.2016	NO0010752496	
DNB	08.12.2015	335 000 000	1,626	08.03.2016	NO0010754096	
DNB	30.12.2015	221 000 000	1,690	30.03.2016	NO001075898	

Forfall i perioden

Forfall i perioden

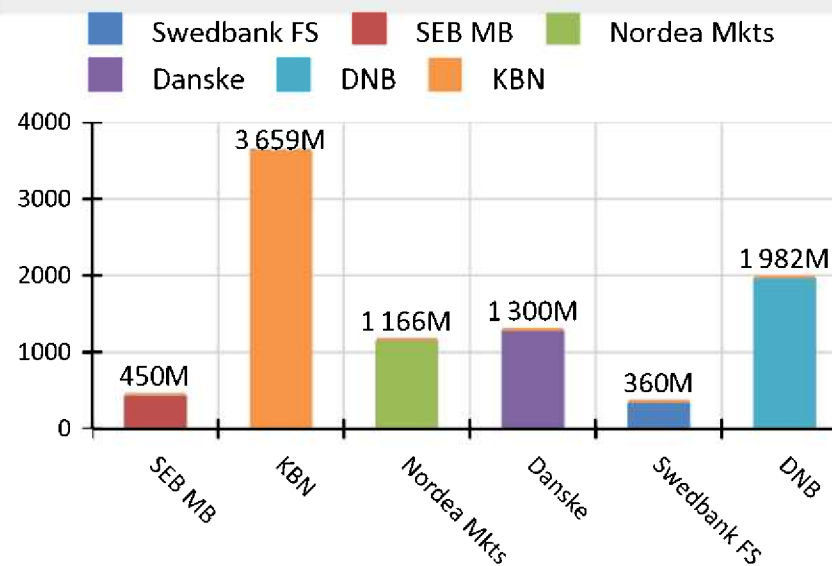
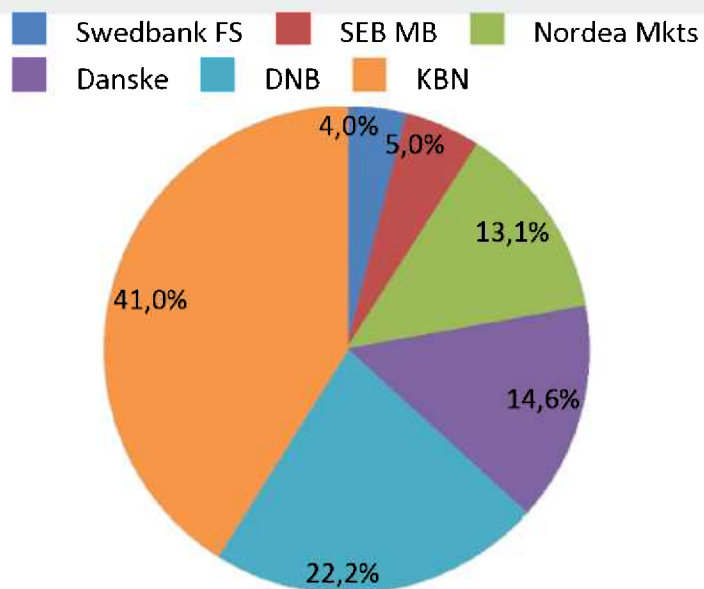
Ny långiver	Dato	Beløp	Rente	Forfall / renteregulering	Nytt lånenummer	Kommentar
DNB	11.01.2013	360 000 000	1,800	12.01.2015	NO0010670102	
DNB	30.10.2014	345 000 000	1,710	30.01.2015	NO0010722937	
DNB	14.08.2014	340 000 000	1,780	16.02.2015	NO0010716293	
Danske	08.12.2014	335 000 000	1,820	09.03.2015	NO0010727621	
DNB	10.03.2014	441 000 000	1,773	10.03.2015	NO0010705775	
DNB	18.09.2014	391 000 000	1,738	18.03.2015	NO0010720592	
DNB	29.12.2014	221 000 000	1,730	30.03.2015	NO0010728777	
DNB	30.01.2015	345 000 000	1,410	30.04.2015	NO0010730328	
DNB	16.02.2015	340 000 000	1,480	18.05.2015	NO0010731102	
SEB MB	09.03.2015	335 000 000	1,380	08.06.2015	NO0010732472	
DNB	30.03.2015	221 000 000	1,570	30.06.2015	NO0010733900	
DNB	30.04.2015	345 000 000	1,550	30.07.2015	NO0010735293	
DNB	18.05.2015	340 000 000	1,590	18.08.2015	NO0010736655	
DNB	08.06.2015	335 000 000	1,579	08.09.2015	NO0010740137	
DNB	30.06.2015	221 000 000	1,630	30.09.2015	NO0010741408	

Forfall i perioden

Ny långiver	Dato	Beløp	Rente	Forfall / renteregulering	Nytt lånenummer	Kommentar
Danske	30.10.2014	350 000 000	1,690	30.10.2015	NO0010722929	
DNB	30.07.2015	345 000 000	1,520	30.10.2015	NO0010742448	
DNB	18.08.2015	340 000 000	1,510	18.11.2015	NO0010743271	
SEB MB	08.09.2015	335 000 000	1,510	08.12.2015	NO0010744949	
DNB	30.09.2015	221 000 000	1,710	30.12.2015	NO0010746712	

Motpartoversikt lån

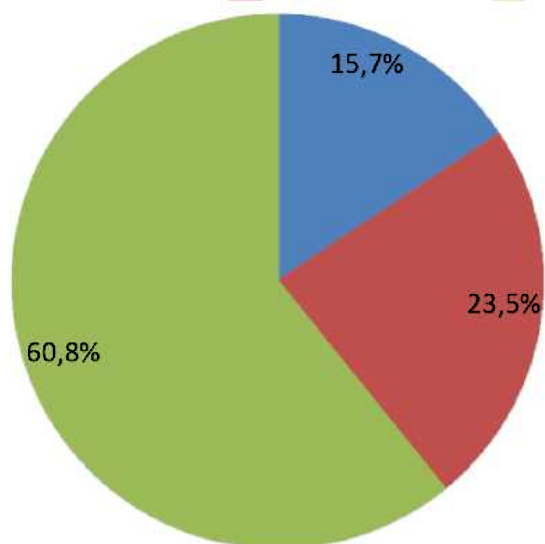
Motpartoversikt i prosent

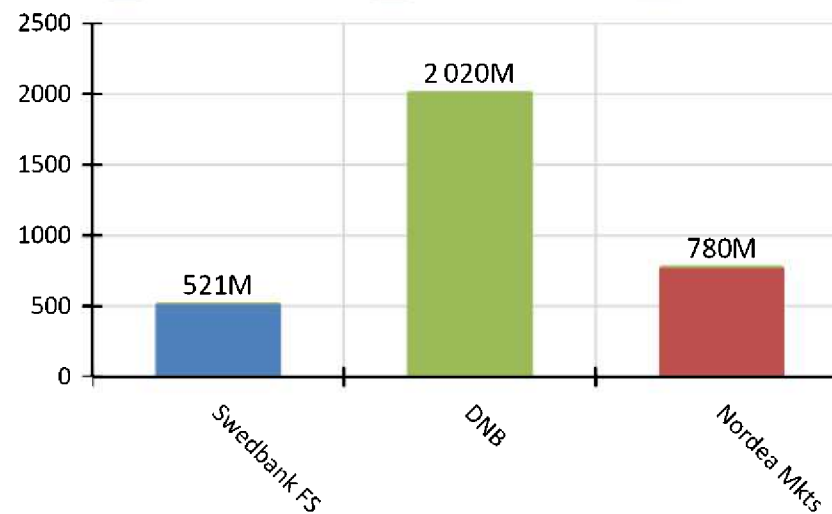
Motpartoversikt rentebytteavtaler

Motpartoversikt i prosent

Swedbank FS Nordea Mkts DNB

Swedbank FS Nordea Mkts DNB

Markedskommentar

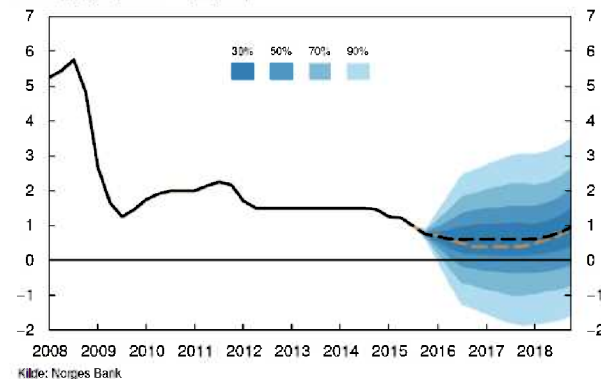
Veksten i verdensøkonomien er fortsatt moderat og usikkerheten om utviklingen fremover er stor, særlig i euroområdet og Kina. Usikkerheten rundt oljeprisen, utviklingen i Kina og rentehevingen i USA er mye større enn tidligere. Globalt har utviklingen på børsene i 2015 vært volatil, og tilnærmet uendret. Her hjemme har vi virkelig fått merke at oljeprisen er halvert og har stabilisert seg på under USD 40 pr fat. Til tross for oljefallet har likevel hovedindeksen på Oslo Børs styrket seg (+ 6 %) det siste året. Det er god vekst i innenlandsk etterspørsel i industrialiserte land, men svakere utvikling i fremvoksende økonomier tynger eksportsektoren i mange industriland. Den pågående overgangen til en mer konsumdrevet vekst i Kina bidrar til lavere etterspørsel etter råvarer. Styringsrentene er nær null i mange land, og markedsaktørenes forventninger til styringsrentene fremover er lave. I USA ble renten hevet i desember, men samlet sett for Norges handelspartnere har forventede styringsrenter falt. Her hjemme går vi en usikker tid i møte blant annet på grunn av den seneste tids kraftige fall i olje- og råvareprisene, kombinert med økt frykt for en ytterligere svekkelse av den økonomiske veksten i Kina og andre fremvoksende økonomier. Virkningene på norsk økonomi av fallet i oljeprisen og nedgangen i oljeinvesteringene kommer gradvis til syne.

Hovedstyret i Norges Bank vedtok på sitt møte 16. desember å holde styringsrenten uendret på 0,75 prosent. Slik hovedstyret nå vurderer utsiktene, kan styringsrenten bli satt ytterligere ned i løpet av det nærmeste halvåret. Isoler sett var det mye som talte for et rentekutt, men usikkerheten rundt virkningene av pengepolitikken, boligpriser og gjeldsutvikling talte for å gå varsomt frem i rentesettingen. Anslagene i den siste rapporten fra Norges Bank tilsier en styringsrente som avtar til noe under 0,5 prosent i 2016. Mot slutten av prognoseperioden i 2018 anslås styringsrenten å øke til i underkant av 1 prosent. Ny informasjon om aktiviteten i norsk økonomi indikerer at veksten har vært litt svakere enn ventet og at utsiktene fremover er noe svekket. Dette veier opp for at det lave rentenivået bidrar til å holde boligpriser og gjeldsvekst oppe. Hovedstyret i Norges Bank har som utgangspunkt for sin vurdering av pengepolitikken at renten settes med sikte på at inflasjonen skal være nær 2,50 prosent. Underliggende inflasjon har i 2015 vært på nivået nært og over målet slik at det er det en viss risiko for at renteøkningene kan komme raskere enn det som markedet og Norges Bank legger til grunn. Norges Bank anslår nå styringsrenten til å ligge under 1 % til våren 2019, og deretter en gradvis økning. 3 MND Nibor er ved utgangen av 2015 på 1,13 prosent, som gir en flytende kortsiktig lånerente for kommunen på mellom 1,55 – 1,65 prosent etter kredittpåslag. Kredittpåslaget for norske kommuner har økt kraftig i 2015, og det er foreløpig ingenting som tilsier at denne utviklingen skal reverseres. Lave styringsrenter og markedsrenter ute taler likevel for at kommunen kan låne til flytende renter under 1,65 prosent i hele 2016.

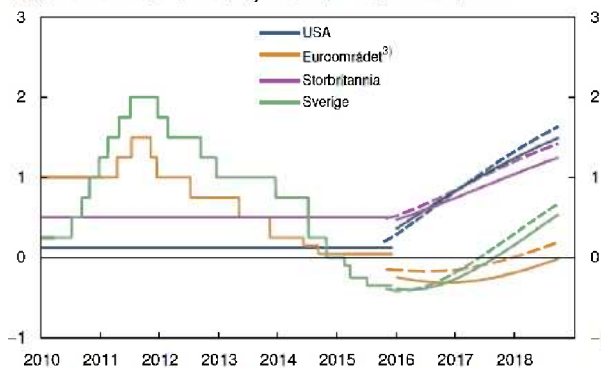
Svekkede vekstutsikter, økt arbeidsledighet, økende offentlig lånebehov, utgang i pengemarkedsrenter, utgang i kredittspreader og ulike finansielle reguleringer og krav vil gjøre at de nominelle lånerentene for norske kommuner ikke nødvendigvis vil følge markedsrentene videre ned. De siste årenes utvikling i lånemarkedet for kommuner gir grunn til å indikere at ca. 1,5 % kan være en «bunn» for nominelle lånerenter. Det anbefales derfor på generelt grunnlag å vurdere rentebindinger (så langt som mulig) på disse nivåene.

Kilde: Bergen Capital Management AS / Norges Bank / Bloomberg, januar 2016.

Figur 2.22 Styringsrenten i referansebanen med sannsynlighetsfordeling fra PPR 3/15 og styringsrenten i referansebanen fra PPR 4/15 (oransje linje). Prosent, 1. kv. 2008 – 4. kv. 2018

Figur 1.13 Styringsrenter og beregnede terminrenter per 18. september 2015 og 11. desember 2015.¹⁾ Prosent, 1. januar 2010 – 31. desember 2018²⁾

1) Stiplede linjer viser beregnede terminrenter per 18. september 2015. Haltrukne linjer viser terminrenter per 11. desember 2015. Terminrentene er basert på Overnight Index Swap (OIS)-renter.
2) Dagstall fra 1. januar 2010 og kvartalstall fra 4. kv. 2015.
3) Eonia for euroområdet fra 4. kv. 2015.
Kilder: Bloomberg, Thomson Reuters og Norges Bank

Ordliste og forklaring

Basispunkt - Et basispunkt er ett hundredels prosentpoeng. Denne måleenheten brukes særlig til å angi kostnader og avkastningsforskjeller i kapitalforvaltning.

Deflasjon - Vedvarende fall i det generelle prisnivået (se inflasjon).

Derivat - En finansiell kontrakt hvor verdien avhenger av verdien til en underliggende variabel på et fremtidig tidspunkt. Priser på finansielle aktiva, råvarer osv. benyttes ofte som underliggende variabel. Opsjoner og terminkontrakter er eksempler på derivater.

Durasjon - Durasjonen til en fastrenteobligasjon er den tid det i gjennomsnitt tar før alle kontantstrømmer (rentekuponger og hovedstol) forfaller til betaling. Durasjonen (egentlig modifisert durasjon) gir i tillegg uttrykk for hvor følsom verdien av obligasjonen er for endringer i rentenivået, og forteller hvor mange prosent verdien av obligasjonen vil gå ned med dersom markedsrentene stiger med ett prosentpoeng. Lang durasjon betyr at obligasjonsverdien er svært følsom for renteendringer.

Finansinstitusjoner - Selskap, foretak eller annen institusjon som driver finansieringsvirksomhet, med unntak av offentlige kredittinstitusjoner og fond, verdipapirfond, verdipapirforetak. Finansinstitusjon er en samlebetegnelse for banker, finansieringsforetak og forsikringsselskaper.

Finanstilsynet - Finanstilsynet fører tilsyn med finansinstitusjoner, institusjonene i verdipapirmarkedet, pensjonskasser, revisorer, regnskapsførere, eiendomsめglere og inkassoselskaper.

Foliorenten - Renten bankene får på sine innskudd fra en dag til den neste i Norges Bank. Foliorenten er det viktigste virkemiddelet i pengepolitikken.

FRA-rente - Forward Rate Agreement. Fremtidig renteavtale. Avtale mellom to parter om å fastlåse rentesatsen på et fremtidig innlån eller utlån for en gitt periode.

IMM-dager - Vanlig brukte forfallsdager for standardiserte pengemarkedsprodukter (forkortelsen står for International Money Market).

Inflasjon - Vedvarende vekst i det generelle prisnivået. Inflasjonen måles vanligvis ved veksten i konsumprisindeksen (KPI).

KPI - Konsumprisindeks. Indeks som måler veksten i konsumprisene (se inflasjon).

Kredittinstitusjon - Foretak som mottar innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler og yter lån for egen regning.

Kredittrisiko - Risiko for at motpart ikke oppfyller sine forpliktelser. I et låneforhold består kredittrisikoen i at låntager ikke oppfyller låneavtalen.

Markedsrisiko - Risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av prisfluktuasjoner i finansielle markeder.

Nominell rente - Pålydende rente på en finansiell fordring. Se også realrente.

Nullkupongobligasjon - En obligasjon uten rentebetalinger. Nullkupongobligasjoner legges ut til underkurs, dvs. til en kurs lavere enn pålydende verdi, og løses inn til pålydende verdi ved forfall.

Ordliste og forklaring

Obligasjon - Standardisert omsettelig lån med opprinnelig løpetid på minst ett år. Betingelsene ved et obligasjonslån, slik som løpetid, rente, renteutbetalingsdatoer og eventuelle rentereguleringsbestemmelser, avtales ved utstedelsen av lånet.

Oppgjørslisiko - Risiko for tap og likviditetsproblemer i forbindelse med avregnings- og oppgjørsfunksjonene. Oppgjørslisiko omfatter kredittrisiko, likviditetsrisiko, juridisk risiko og operasjonell risiko. Ved betalingsformidling blir transaksjoner generert av kunder og de resulterende eksponeringer vil ikke være resultat av eksplisitte kredittvurderinger. Risikoen som oppstår i et betalingssystem.

Opsjon - Man skiller mellom to typer opsjoner, kjøpsopsjoner og salgsopsjoner. En kjøpsopsjon (salgsopsjon) er en rett, men ikke plikt til å kjøpe (selge) et underliggende aktivum til en på forhånd avtalt pris. Mulige underliggende aktiva er aksjer, valuta m.m.

Pengeoppgjøret - Penge delen av verdipapiroppgjøret.

Portefølje - Brukes om samlet mengde av verdipapirer eller lån.

Realrente - Realrenten er nominell rente korrigert for prisstigning (inflasjon).

Rentebærende instrumenter - Finansielle kontrakter der avkastningen er knyttet til en avtalt rente av en pålydende verdi. Et eksempel er obligasjoner.

Renteforvaltning - Styling og oppfølging av en portefølje av rentebærende instrumenter.

Rentefølsomhet - Sier noe om hvor mye kursen på et rentefond endres ved renteendring på ett prosentpoeng i pengemarkedet.

Rentemargin - Differansen mellom (en banks) utlåns- og innskuddsrente.

Styringsrente - Sentralbankens sentrale rente i utøvelsen av pengepolitikken. I Norge er dette foliorenten.

Swap - Avtale mellom to parter om å bytte fremtidige kontantstrømmer. For eksempel kan den ene parten betale den andre flytende rente, mens den selv mottar fast rente.

Terminrenter - Terminrenter er renter som løper mellom to fremtidige tidspunkter. Terminrentene kan under visse forutsetninger gi uttrykk for markedets forventninger om fremtidig rentenivå.

Valutakurs - Prisen på et lands valuta målt mot andre lands valuta, for eksempel norske kroner per euro.

Valutarisiko - Risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av fluktasjoner i valutakursen.

Verdipapirforetak - Foretak som yter investeringstjenester.

VPS - Verdipapirsentralen (VPS) er en privat, selveiende institusjon, opprettet ved lov om verdipapirsentral, som driver et elektronisk rettighetsregister for aksjer, obligasjoner og andre finansielle instrumenter med i hovedsak norske utsteder.

Stamdataoversikt

Type	Ref. nr	Motpart	Beløp	Startdato	Forf. dato	Type	Ref rente	B. Periode	Rente	Margin	Tot rente	% av gjeld
Hovedbok												
Lån	20130155	KBN	230 000 000	23.08.2013	23.08.2018	Fast	Fast	Halvår	3,070	0,000	3,070	2,58 %
Lån	20110037	KBN	328 000 000	27.01.2011	22.02.2021	Flytende	PT Rente KBN	Halvår	1,650	-0,100	1,550	3,68 %
Lån	20110341	KBN	282 391 240	06.07.2011	06.07.2031	Flytende	PT Rente KBN	Halvår	1,650	0,000	1,650	3,17 %
Lån	20110429	KBN	280 000 000	29.08.2011	28.08.2021	Fast	Fast	Halvår	2,760	0,000	2,760	3,14 %
Lån	20120229	KBN	313 300 000	09.05.2012	09.05.2022	Flytende	PT Rente KBN	Halvår	1,650	-0,100	1,550	3,51 %
Lån	20130187	KBN	245 000 000	25.04.2013	25.04.2023	Flytende	Nibor3m	Kvartal	1,120	0,550	1,670	2,75 %
Lån	20080151	KBN	325 000 000	16.04.2008	16.04.2018	Fast	Fast	Halvår	3,460	0,000	3,460	3,64 %
Renteb yttavt.	2011051905478	DNB	335 000 000	08.06.2011	08.06.2016	Betala	Fast	Kvartal	3,909	0,000	3,909	3,76 %
Renteb yttavt.	2011051905478	DNB	-335 000 000	08.06.2011	08.06.2016	Innhenting	Nibor3m	Kvartal	1,090	0,000	1,090	-3,76 %
Renteb yttavt.	2011082506781	DNB	330 000 000	27.02.2012	26.02.2019	Betala	Fast	Kvartal	3,470	0,000	3,470	3,70 %
Renteb yttavt.	2011082506781	DNB	-330 000 000	27.02.2012	26.02.2019	Innhenting	Nibor3m	Kvartal	1,190	0,000	1,190	-3,70 %
Renteb yttavt.	2011121600536	DNB	320 000 000	20.03.2012	20.03.2022	Betala	Fast	Kvartal	3,274	0,000	3,274	3,59 %
Renteb yttavt.	2011121600536	DNB	-320 000 000	20.03.2012	20.03.2022	Innhenting	Nibor3m	Kvartal	1,170	0,000	1,170	-3,59 %
Renteb yttavt.	2011070404897	DNB	345 000 000	29.07.2011	29.07.2016	Betala	Fast	Kvartal	3,898	0,000	3,898	3,87 %
Renteb yttavt.	2011070404897	DNB	-345 000 000	29.07.2011	29.07.2016	Innhenting	Nibor3m	Kvartal	1,110	0,000	1,110	-3,87 %

Stamdataoversikt

Type	Ref. nr	Motpart	Beløp	Startdato	Forf. dato	Type	Ref rente	B. Periode	Rente	Margin	Tot rente	% av gjeld
Hovedbok												
Renteb yttavt.	2014020604962	DNB	340 000 000	16.02.2015	16.02.2021	Betala	Fast	Kvartal	2,756	0,000	2,756	3,81 %
Renteb yttavt.	2014020604962	DNB	-340 000 000	16.02.2015	16.02.2021	Innhenting	Nibor3m	Kvartal	1,160	0,000	1,160	-3,81 %
Renteb yttavt.	2013031903268	DNB	350 000 000	18.02.2015	18.02.2020	Betala	Fast	Kvartal	2,958	0,000	2,958	3,93 %
Renteb yttavt.	2013031903268	DNB	-350 000 000	18.02.2015	18.02.2020	Innhenting	Nibor3m	Kvartal	1,160	0,000	1,160	-3,93 %
Renteb yttavt.	1056657/1336454	Nordea Mkts	355 000 000	18.06.2012	18.06.2020	Betala	Fast	Kvartal	3,426	0,000	3,426	3,98 %
Renteb yttavt.	1056657/1336454	Nordea Mkts	-355 000 000	18.06.2012	18.06.2020	Innhenting	Nibor3m	Kvartal	1,060	0,000	1,060	-3,98 %
Renteb yttavt.	1263919/1690044	Nordea Mkts	425 000 000	01.10.2013	01.10.2017	Betala	Fast	Kvartal	2,560	0,000	2,560	4,77 %
Renteb yttavt.	1263919/1690044	Nordea Mkts	-425 000 000	01.10.2013	01.10.2017	Innhenting	Nibor3m	Kvartal	1,100	0,000	1,100	-4,77 %
Renteb yttavt.	101105.019.0	Swedbank FS	300 000 000	22.11.2010	22.11.2017	Betala	Fast	Kvartal	3,565	0,000	3,565	3,36 %
Renteb yttavt.	101105.019.0	Swedbank FS	-300 000 000	22.11.2010	22.11.2017	Innhenting	Nibor3m	Kvartal	1,170	0,000	1,170	-3,36 %
Renteb yttavt.	120424.021.0	Swedbank FS	221 000 000	26.04.2012	22.09.2019	Betala	Fast	Kvartal	3,850	0,000	3,850	2,48 %
Renteb yttavt.	120424.021.0	Swedbank FS	-221 000 000	26.04.2012	22.09.2019	Innhenting	Nibor3m	Kvartal	1,200	0,000	1,200	-2,48 %

2 003 691 240

Type	Ref. nr	Motpart	Beløp	Startdato	Forf. dato	Type	Ref rente	B. Periode	Rente	Margin	Tot rente	% av gjeld
Hovedbok, Obligasjon (fast)												
Lån	NO0010703937	Danske	400 000 000	14.02.2014	14.02.2019	Fast	Fast	År	2,750	0,000	2,750	4,49 %
Lån	NO0010730914	Danske	500 000 000	12.02.2015	11.02.2022	Fast	Fast	År	1,800	0,000	1,800	5,61 %
Lån	NO0010744303	DNB	300 000 000	27.08.2015	27.08.2020	Fast	Fast	År	1,820	0,000	1,820	3,36 %

Stamdataoversikt

Type	Ref. nr	Motpart	Beløp	Startdato	Forf. dato	Type	Ref rente	B. Periode	Rente	Margin	Tot rente	% av gjeld
Hovedbok, Obligasjon (fast)												

1 200 000 000

Type	Ref. nr	Motpart	Beløp	Startdato	Forf. dato	Type	Ref rente	B. Periode	Rente	Margin	Tot rente	% av gjeld
Hovedbok, Obligasjon (FRN)												

Lån	NO0010717465	Danske	400 000 000	29.08.2014	29.08.2016	Flytende	Nibor3m	Kvartal	1,160	0,110	1,270	4,49 %
Lån	NO0010713308	SEB MB	450 000 000	10.06.2014	10.06.2016	Flytende	Nibor3m	Kvartal	1,060	0,128	1,188	5,05 %
Lån	NO0010729312	Swedbank FS	360 000 000	12.01.2015	12.10.2016	Flytende	Nibor3m	Kvartal	1,110	0,100	1,210	4,04 %

1 210 000 000

Type	Ref. nr	Motpart	Beløp	Startdato	Forf. dato	Type	Ref rente	B. Periode	Rente	Margin	Tot rente	% av gjeld
Hovedbok, Obligasjon (FRN), Rentebytteavtaler												

Lån	NO0010690944	Nordea Mkts	425 000 000	01.10.2013	01.10.2017	Flytende	Nibor3m	Kvartal	1,100	0,325	1,425	4,77 %
-----	--------------	-------------	-------------	------------	------------	----------	---------	---------	-------	-------	-------	--------

425 000 000

Type	Ref. nr	Motpart	Beløp	Startdato	Forf. dato	Type	Ref rente	B. Periode	Rente	Margin	Tot rente	% av gjeld
Hovedbok, Rentebytteavtaler												

Lån	20100066	KBN	350 000 000	18.02.2010	18.02.2020	Flytende	Nibor3m	Kvartal	1,160	0,550	1,710	3,93 %
Lån	20100285	KBN	355 000 000	18.06.2010	18.06.2020	Flytende	Nibor3m	Kvartal	1,060	0,550	1,610	3,98 %
Lån	20100917	KBN	320 000 000	20.12.2010	20.12.2030	Flytende	PT Rente KBN	Halvår	1,650	0,000	1,650	3,59 %
Lån	20070517	KBN	300 000 000	21.11.2007	21.11.2017	Flytende	Nibor3m	Kvartal	1,170	0,550	1,720	3,36 %
Lån	20090143	KBN	330 000 000	26.02.2009	26.02.2019	Flytende	Nibor3m	Kvartal	1,190	0,550	1,740	3,70 %

1 655 000 000

Stamdataoversikt

Type	Ref. nr	Motpart	Beløp	Startdato	Forf. dato	Type	Ref rente	B. Periode	Rente	Margin	Tot rente	% av gjeld
Hovedbok, Sertifikat												
Lån	NO0010732548	DNB	441 000 000	10.03.2015	10.03.2016	Fast	Fast	År	1,324	0,000	1,324	4,95 %
Lån	NO0010733124	Nordea Mkts	391 000 000	18.03.2015	18.03.2016	Fast	Fast	År	1,260	0,000	1,260	4,39 %
Lån	NO0010748627	Nordea Mkts	350 000 000	30.10.2015	28.10.2016	Fast	Fast	År	1,455	0,000	1,455	3,93 %
			1 182 000 000									

Type	Ref. nr	Motpart	Beløp	Startdato	Forf. dato	Type	Ref rente	B. Periode	Rente	Margin	Tot rente	% av gjeld
Hovedbok, Sertifikat, Rentebytteavtaler												
Lån	NO0010748700	DNB	345 000 000	30.10.2015	29.01.2016	Fast	Fast	Kvartal	1,480	0,000	1,480	3,87 %
Lån	NO0010752496	DNB	340 000 000	18.11.2015	18.02.2016	Fast	Fast	Kvartal	1,500	0,000	1,500	3,81 %
Lån	NO0010754096	DNB	335 000 000	08.12.2015	08.03.2016	Fast	Fast	Kvartal	1,626	0,000	1,626	3,76 %
Lån	NO001075898	DNB	221 000 000	30.12.2015	30.03.2016	Fast	Fast	Kvartal	1,690	0,000	1,690	2,48 %
			1 241 000 000									
Total:			8 916 691 240									

Saksprotokoll i fylkestinget - 08.03.2016

Det var 56 representantar til stades.

Innstillinga vart samrøystes vedteken.

Vedtak

Fylkestinget tek rapporten om finansforvaltninga i 2015 til orientering.